

SAVAŞTAN ETKİLENEN ÇOCUKLAR

Çocuklar, savaş ve silahlı çatışmalarda hem doğrudan hem de dolaylı nedenlerle toplumda incinebilir gruplardandır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin temel maddeleri arasında yer alan yaşama hakkı, sözleşmenin 6. maddesi olarak yer almaktadır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 38 ve Madde 39'da çocuklar çatışma durumunda insan haklarına uygun şekilde haklarının gözetilmesi, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması yönünden tüm önlemlerin alınmasının taraf devletlerin sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir.¹ Uluslararası İnsancıl Teamül Hukuku Kural 135'de Silahlı çatışmalardan etkilenen çocukların özel saygı ve korumaya hakları ile ilgilidir. Çocukların savaş alanlarından uzaklaştırılması, şiddetin her türlüünden korunması ve ebeveynleri ile güvenli alanlarda bir araya getirilmelerini vurgular.²

Savaş ve silahlı çatışmalarda can kaybı ve yaralanmaların yanında yetersiz ve güvensiz yaşam koşulları, çevresel riskler çocukları tehdit etmektedir. Gıda ve temiz suya erişimin zorlaşması çocuk sağlığını savaş ve çatışma hallerinde olumsuz etkilemektedir. Ebeveyn kayıpları ile savunmasız hale gelen çocuklar, şiddet ve istismar yönünden risklere açık hale gelmektedir. Çocuklar kaçırılmakta ya da savaşın içine çekilmektedirler. Koşulların olumsuz etkileriyle savaş ve çatışmanın bedensel ve ruhsal etkileri savaş ve sonrasında çocuklar üzerinde devam etmektedir. Sağlık ve eğitim alt yapısının bozulması savaşın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini artırmaktadır.³

Savaş ve çatışmalarda, temel yaşam ihtiyaçlarından başlanarak psikososyal destek ve rehabilitasyon aşamasına dek çocuklar desteklenmelidir. Savaş durumunda çocuklar için güvenli alanlar oluşturulmalıdır. Gıda ve temiz su ihtiyacı karşılanmalıdır. Temel çocuk sağlığı hizmeti sunumuna devam edilmelidir. Temel ihtiyaçların karşılanması çocukların psikososyal yönden incinebilirliğini azaltmaktadır. Savaş sırasında ve sonrasında çocuklara yönelik psikososyal destek hizmetleri sağlanmalıdır. Bu hizmetlerde kanıta dayalı uygulamalar ve yetkin sağlık personeli yer almalıdır. Ertelenen psikolojik destek ihtiyacı ilerleyen dönemlerde çocuklarda gelişimsel olumsuz etkilenimlere neden olmaktadır.

Ebeveynler çocuklarının iyilik halinin devamı için savaş sırasında ve sonrasında çocuklarının desteklemeleri yönünden teşvik edilmelidir. Savaştan etkilenen ebeveynlere yönelik destek programları oluşturulmalıdır. Savaş bölgesinde yer almayan, medya yoluyla savaş ve çatışma haberleri ile karşılaşan çocuklar olumsuz etkilenimlerden korunmalıdır. Şiddet ve çatışma içeren haber içeriklerinden çocuklar uzak tutulmalıdır.⁴

İsrail ve Filistin arasında devam eden çatışmalarda yaşamını yitiren, yaralanan ve ailesinden ayrı düşen çocuklarla ilgili haberler kamunun gündeminde yer almaktadır. Çocuklar, savaşın etkilerinden korunmalı, çocuklara yönelik güvenli alanlar oluşturulmalıdır. Çocuk hakları zemininde çocukları savaşın hedefi konumundan uzak tutan bir anlayışla çocukların en yüksek iyilik halleri için güvenlik, gıda, barınma ve sağlık hizmetleri uluslararası toplum işbirliği ile sağlanmalıdır.

HASUDER Çocuk Ergen ve Okul Sağlığı Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEęİ

Kaynaklar:

1. [İnternet] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, UNICEF.
<https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
(Erişim: 28.10.2023)
2. Uluslararası İnsancıl Teamül (Örf-Adet) Hukuku, Cilt 1: Kurallar. Jean-Marie Henckaerts, Louise Doswald-Beck. Uluslararası Kızılhaç Komitesi 2005.
3. Slone, M., & Peer, A. (2021). Children's Reactions to War, Armed Conflict and Displacement: Resilience in a Social Climate of Support. *Current psychiatry reports*, 23(11), 76.
<https://doi.org/10.1007/s11920-021-01283-3>
4. Bürgin, D., Anagnostopoulos, D., Board and Policy Division of ESCAP, Vitiello, B., Sukale, T., Schmid, M., & Fegert, J. M. (2022). Impact of war and forced displacement on children's mental health-multilevel, needs-oriented, and trauma-informed approaches. *European child & adolescent psychiatry*, 31(6), 845–853.
<https://doi.org/10.1007/s00787-022-01974-z>